

Torsdagen den 27 november kl 10:00–11:45

Vad säger internationella kunskapsundersökningar om förändringarna i den svenska skolan?

JAN-ERIC GUSTAFSSON, professor i pedagogik, Göteborgs universitet

ERIK MELLANDER, fil.dr i nationalekonomi och ordförande i den svenska expertgruppen för PIAAC

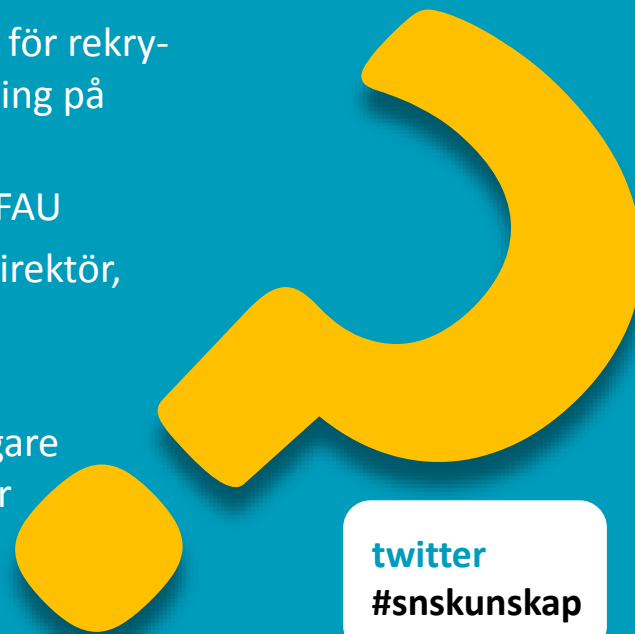
MATS MYRBERG, professor i specialpedagogik, ansvarig för Sveriges medverkan i IALS och ledamot i den svenska expertgruppen för PIAAC

MATTIAS NAGÉR, ansvarig för rekrytering och employer branding på Acando

ANNA SJÖGREN, docent, IFAU

ANNA PONTÉN, personaldirektör, Deloitte

CAMILO VON GREIFF, tidigare forskningsledare SNS, leder diskussionen.

twitter
#snskunskap

Lära för livet? Om skolans och arbetslivets avtryck i vuxnas färdigheter

Jan-Eric Gustafsson

Patrik Lind

Erik Mellander

Mats Myrberg

2. Kunskapsutvecklingen i den svenska grundskolan enligt PIAAC

- Studie I: Resultatutvecklingen 2000–2012 enligt PISA och PIAAC
  - De fem undersökningar av svenska 15-åringars kunskaper och färdigheter som genomförts inom PISA visar på en successiv försämring av de svenska resultaten.
  - Går resultatförändringarna enligt PISA även att återfinna i resultatskillnader mellan olika ålderskohorter i PIAAC?

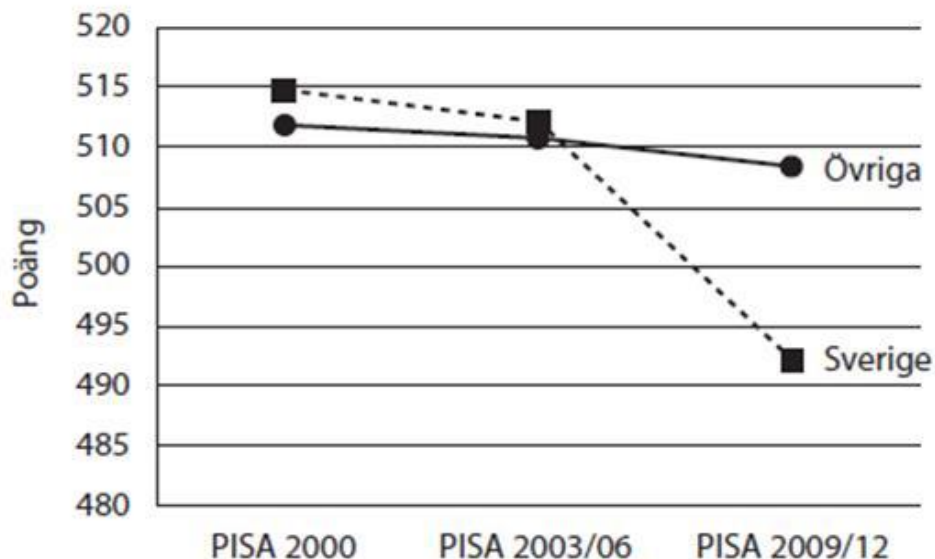
PIAAC: Programme for the International Assessment of Adult Competencies

- Genomförs av OECD.
- Läsning, matematik och problemlösning i datormiljö.
- Slumpmässigt urval av 16 – 65-åringar i 23 länder. Minst ca 5000 deltagare per land.
- Bygger på undersökningar av vuxnas kompetenser som genomfördes under 1990-talet (bl.a. "The International Adult Literacy Survey", IALS).

PISA - PIAAC

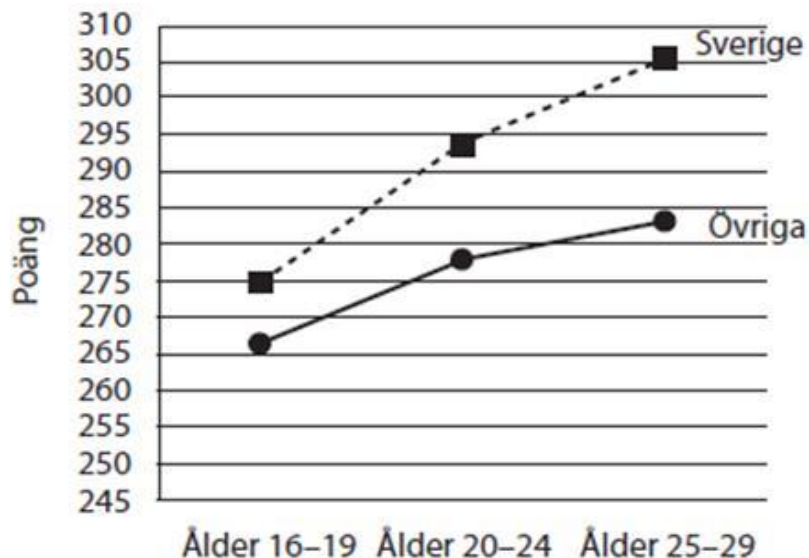
- Eleverna som deltog i PISA 2000 som 15-åringar var 27 år när PIAAC genomfördes år 2012.
- Eleverna som deltog i PISA 2003 var 24 år när PIAAC genomfördes, osv.
- Om förändringarna i PISA-resultaten är pålitliga och beständiga, bör de också återspeglas som skillnader i resultat mellan olika ålderskohorter.

PISA matematik

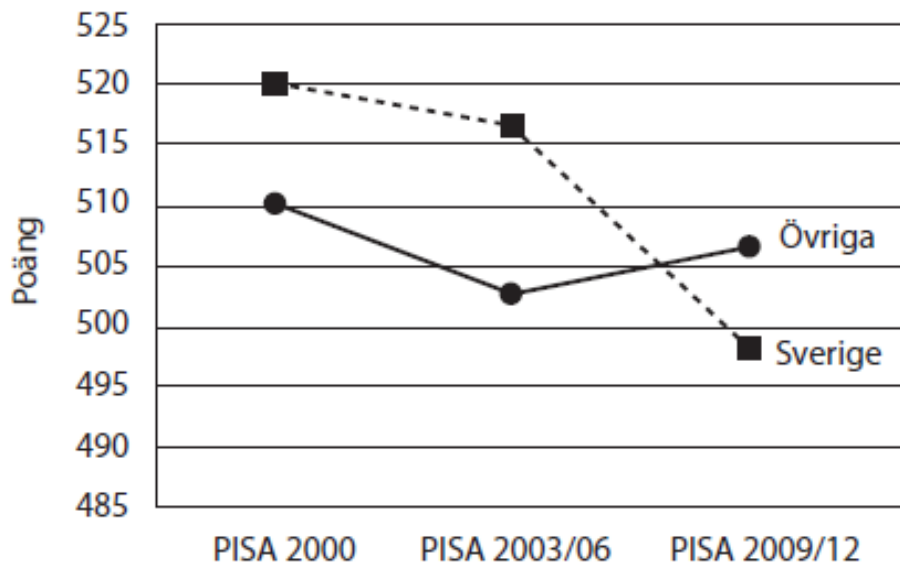

- Relativ förändring PISA 2000 – 2009/2012: $-0,21 d$
- Relativ kohortskillnad PIAAC Ålder 25-29 och Ålder 16-19: $-0,21 d$

PIAAC matematik

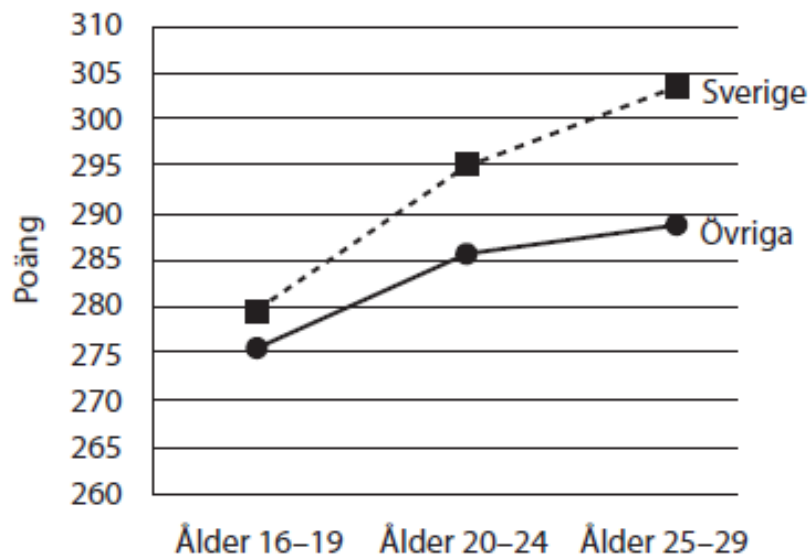

PISA läsning

- Relativ förändring PISA 2000 – 2009/2012: $-0,21 d$
- Relativ kohortskillnad PIAAC Ålder 25-29 och Ålder 16-19: $-0,22 d$

PIAAC läsning

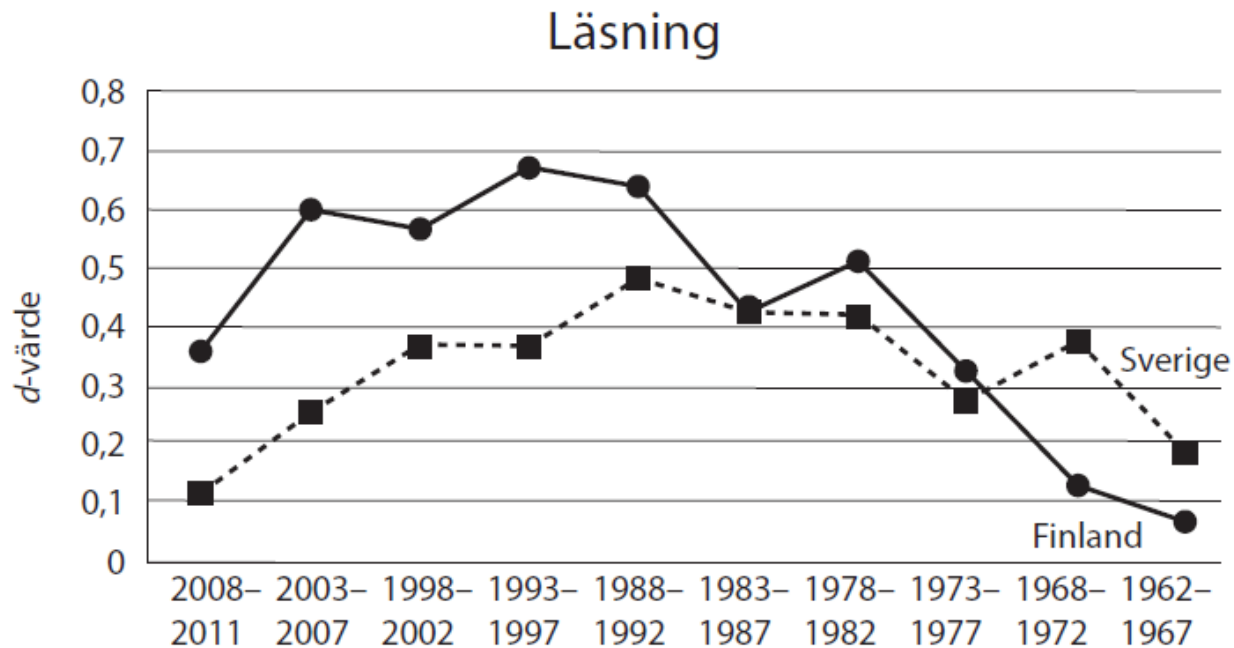

Slutsats

- De försämrade PISA-resultaten kvarstår oförändrade som skillnader i prestation mellan motsvarande ålderskohorter bland unga vuxna.

Resultatutvecklingen för Sverige och Finland enligt PIAAC

- Inga resultatskillnader till fördel för Finland före 1987.
- Kraftig resultatförbättring för Finland från 1990, och resultatförsämring för Sverige från 1990.
- Resultaten för avgångna 1988-1992 stämmer med IEAs läsundersökning 1991.

Hur kan det 'finska undret' förklaras?

- I anslutning till införandet av grundskolan i Finland från 1972 påbörjades uppbyggnad av en mer omfattande specialundervisning.
- En speciell form var "deltids" specialundervisning, med särskilt fokus på tidiga läs- och skrivproblem
- Denna specialundervisning var utbyggd ca 1985, och bör ha nått full effekt under början av 1990-talet.
- De goda finska medelresultaten har framförallt sin grund i få elever med svaga läsresultat, vilket stärker hypotesen om specialundervisningen som förklaring.

3. Långsiktiga effekter av utbildnings- och arbetsmarknadsförhållanden på 1990-talet ?

Mats Myrberg, KTH

Finans- och arbetsmarknadskris

Kommunerna tar över ansvaret för skolan

Målstyrning i läroplaner och kursplaner

Nytt betygssystem

Jämförelser mellan ungdomsgenerationer:

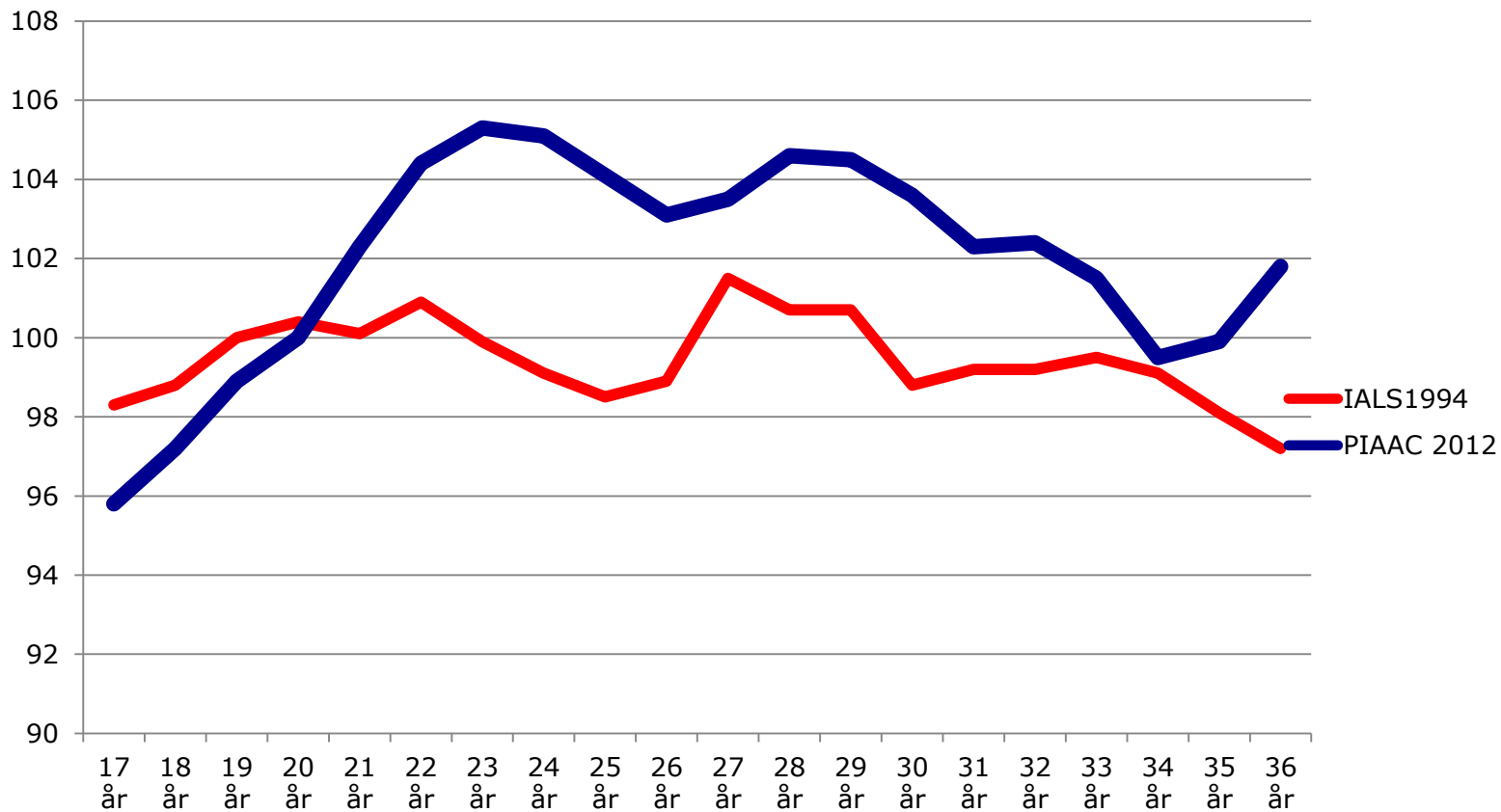
- Ålderskohort 1, födda 1974-78, 34-38 år när PIAAC genomförs
- Ålderskohort 2, födda 1980-84, 28-32 år när PIAAC genomförs
- Ålderskohort 3, födda 1986-90, 22-26 år när PIAAC genomförs
- Ålderskohort 4, födda 1992-96, 16-20 år när PIAAC genomförs

Inträdet på arbetsmarknaden:

- Kohort 1 drabbades hårt av arbetslöshet – 30 procent arbetslösa 1997.
- Inga långsiktiga effekter på sysselsättning eller arbetslöshet i vuxen ålder.
- Åldersgruppen under 20 år hårdast drabbad i kohort 1, åldersgruppen över 20 år hårdast drabbad i samband med 2008 års kris.

Lärandeförhållanden:

- Hälften i kohort 1 och 2 har högskoleutbildning.
- Två tredjedelar har deltagit i utbildning utanför skola/högskola senaste tolv månaderna.
- Fyra av tio säger att de lär sig nya saker i jobbet var vecka.
- Mer än hälften i den yngsta gruppen säger att deras jobb inte kräver någon utbildning.
- De yngstas IT-kompetens underutnyttjas i arbetslivet.

Stora skillnader i läsfärdigheter mellan åldersgrupper i PIAAC 2012, små skillnader i IALS 1994

Svar på forskningsfrågorna

- Spåren av 1990-talets reformer
- Lärande arbetsliv
- Kvarstående frågetecken

4. Utbildning, yrkeserfarenheter och kognitiva färdigheter bland 50-, 60- och 70-talister

Patrik Lind och Erik Mellander

De grupper vi studerar

1. Födda 1946-1956 – gick i skolan *före* införandet av grundskolan,
2. Födda 1957-1972 – gick i grundskolan och i den integrerade gymnasieskolan,
3. Födda 1973-1981 – gick i gymnasiet under inledningen av 90-talsreformerna: förlängningen av yrkesprogrammen från 2 till 3 år, ny läroplan för gymnasiet, kommunaliseringen av ungdomsskolan.

Samtliga har yrkeserfarenhet.

Centrala analysantaganden

- Individens kognitiva färdigheter avseglas i de tre färdigheter som undersöks i PIAAC.
- Färdigheterna påverkas av utbildning och yrkeserfarenheter men påverkar dem också, i sin tur.
- Det finns faktorer som påverkar individens utbildning men inte hens yrkeserfarenhet och vice versa.

Resultat: utbildning

- Separata analyser för de tre kohortgrupperna visar **inte** på skillnader i gruppernas respektive förhållanden mellan utbildning och färdigheter.
- Ett års extra utbildning motsvarar ca 0,3 standardavvikelsers högre färdigheter.
- Kan jämföras med metastudie av Björklund m fl (2010) som kom fram till ca 0,2 standardavvikelser.

Resultat: yrkeserfarenhet

- Inverkan av yrkeserfarenhet på färdighet osäker, men nära noll när hänsyn tas till att färdigheterna avtar när man blir äldre.
- För dem med utbildningar som lämpar sig för jobb i IT-intensiva branscher, *och* som arbetar där, är sambandet dock positivt.
- Fortbildning på jobbet har, åtminstone på kort sikt (< 1 år), mycket liten inverkan på individens färdigheter.

Resultat: utvecklingen över tid

Våra resultat tyder på att om PISA (hypotetiskt) hade genomförts före år 2000 så hade de svenska eleverna då förmodligen inte presterat sämre än svenska elever gjorde år 2000.

De som bär upp Sveriges positiva resultat i PIAAC är 30+ :arna.